

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrletno Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Stev. čekovnega računa 14.900

MIHU MOŠKERCU

(OB 10 LETNICI SMRTI)

Dne 10. avgusta t. l. mine 10 let, odkar so položili k več počitku Miha Moškerc. K počitku — saj je delal vse življenje in to ne le zase, ampak tudi in predvsem za druge. Poleg dr. Kreka, apostola in evan-

gelista slovenskega delovnega ljudstva so ga pokopali. V življenju sta bila združena, skupaj orala ledino idejnega in organizacijskega polja za slovenskega krščanskega delavca — skupaj počivata. Ne morem si misliti Kreka Evangelista kljub vsej veličini idejnega bogastva brez naravnost čudovitih realnih uspehov, če ne gledam poleg njega Gostinčarja in Moškerc. Kar je ta zasnoval, sta druga dva spredla.

Teško je življenje delavskega organizatorja. Sam trpiš, trpi dom, družina. Nikdar nisi velik, pač pa zaničevan. Kakor hitro se združiš z delavsko idejo, se že izločiš iz tako zvane srednje in splošne družbe. Izobčenec si zato, ker si se pridružil izobčenecem iz srednje človeške družbe — z delavci. Vse to je moral pretrpeti Miha Moškerc. Trpel je dom, trpel je sam. A to trpljenje je moško prenašal in — vzdržal. V tem je ravno tako velik, da je vzdržal ob ramah delavstva, da ni klonil, da ni odnehal, da se ni prodal za čast, za lagodnost, za ugled, za okolico. Radi delavske organizacije so ga tlačili nazaj, ga odrivali in ga poniževali. Pa je obstal; je vzdržal.

Letos smo praznovali 40-letnico obstoja naših krščanskih delavskih organizacij. Če bi ne bilo Moškerc, bi jo ne bili praznovali v taki moči. »Našo Moč« (prednico Delavske Pravice) je leta in leta urejeval in skoraj sam pisal — pa ne za denar, ampak za božji lon, zato, da so ga mogli drugi zmerjati, ga »špikati«, ga poniževati. To je živ, dejavno-

sten spomenik, trajnejši od bron, ki ga je tiho, skrito postavljala ljubezen do delavstva. Spomenik v delavskih sreih!

Pisal si, Miha, vse življenje za delavsko pravico; pisal si drugim in za druge, napisal in popisal si tudi knjigo svojega življenja. Nisi vedel, kdaj si napisal zadnjo besedo v obrambo delavstva, pa tudi nisi vedel, kdaj si napisal zadnjo besedo v knjigo lastnega življenja. Škrtnilo je pero, se zlomilo, zlomilo se je Tvoje telesno življenje.

Odšel si po plačilo. Sejal si samo ljubezen, dobroto in pravico, žel in žanješ samo ljubezen in dobroto. Z nasmehom si delal, z nasmehom si polagal račun, z nasmehom (če smem tako reči) uživaš plačilo.

Računal si, da si preživel najhujše, ker si preživel svetovno vojno. Pa nisi. Ko bi danes gledal naše rudarje, naše viničarje, boje Tvojih Tržičanov in Jeseničanov, skrbi

papirničarjev, bedo tekstilničarjev, danes bi Ti počilo srce, umreti bi moral pri svoji dobroti, če bi ne bil že umrl. Če je bilo tedaj hudo, ko si sam hodil med nje, je danes obupno. Danes se namreč bije zadnje fare boj za obstoj, smrt in prelom.

In vendar! Danes je Tvoja organizacija močnejša, kot je bila. Z dneva v dan raste. Raste upanje, ker raste borbenost, ker raste mladostnost. Če bi danes mogel biti med nami, še bi se smejal in brisal očala in rekel: »Fest fantje stel!« Res, duh Tvoj in Krekov drži, kuje, izoblikuje in — rodi sadove.

Ko gledaš z nebesnih višin na nas, ko gledaš naše pomanjkljivosti in našo silno voljo, daj, reci besedo za nas, za uspeh našega dela, radi ljubih, nedolžnih, trpečih, bolnih in prestradanih otrok, radi solza naših delavskih mater-mučenic, radi skrbi in gruntanja naših delavnih očetov, trpinov, mučnikov, borecev in ravno zato snovalcev nove, boljše družbe.

Mir in plačilo Tebi, odrešenje našemu delavstvu!

TPD — zgleduj se!

Huda jama, 6. avgusta. Ker so tukajšnji rudarji delali več šihov kakor njihovi tovariši v ostalih revirjih in ker niso tako aktivno posegali v boj kot ostali, so na zborovanju dne 8. julija sklenili, da dajo vsak po en šiht za najbednejše rudarje v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku.

Rudarji iz navedenih revirjev ne smejo računati, da bodo vsi deležni kakega deleža iz tega daru Hudojamčanov.

Da se hudojamski rudarji zavedajo, da je v združenju moč, se razvidi iz tega, da so kljub temu, da je ravnateljstvo izdalo razglas: »Kdor noče dati šihta, naj se prijavi v pisarni,« dali ta šiht skoro vsi. Torej je bilo za vsakega svobodno, ali da ali ne. V pisarni se jih je pa oglasilo samo »sedem«, ki so rekli ne. In še od teh so trije, ki vršijo višje službe, tako da so v resnici ostali samo štirje delavci. Bomo videli, za koliko bodo ti štirje koncem leta bogatejši kot drugi.

Čast pa vsem onim, ki so doprinesli svoj del na žrtvenik celote. Naj raste zavest, da le po žrtvah za sotovariša v žrtvovanju samega sebe, mora rudar zmagati.

Naši rudarji pa so s tem tudi dokazali, da nočejo delati prepadov med delavci različnih naziranj, ampak da hočejo graditi most, po katerem naj hodijo vsi delavci preko umetno narejenih prepadov, ki delavstvo ločijo in razkrajajo. Vsi so dali in rekli, za vse damo.

S tem so v dejanju pokazali, da se zavedajo, da danes ni čas kosati se med sabo, kdo je boljši in kdo slabši, ampak, da je čas skupnega dela.

Vsak naj v svoji organizaciji dela in se trudi, a vse za dobrobit celokupnega delavstva.

Danes je najmanj čas, da bi se posameznik ali kaka grupacija hvalila s kakim uspehom, ker kolikor je kje uspeha, je to uspeh vseh za vse. Kdor bi se sam hvalil, si nadevilje pavovo perje. Vsi smo dolžni po svojih močeh delati in doprinašati žrtve.

Plačilo vsakega poštenega delavca in boritelja pa je uspeh teh žrtev.

Dovolj trpi naš rudar, zato se tudi zaveda, da ni čas, da se med sabo prepira, ampak, da stopi samo ob ramaj v boj za pravico, v boj za življenje. Kdor pa hoče v teh težkih časih rušiti delavsko skupnost bodisi zaradi osebnih ali strankarskih interesov, ga bo rudarsko delavstvo samo obsodilo.

Naj živi delavska solidarnost in zmaga v pravični borbi.

Nepoklicanim sodnikom

»Kres«, fantovski list, se je začel zadnje čase prav pridno zaletavati v nas. Čudno se nam zdi, da ne najde nikjer bolj potrebnega objekta kot smo mi. Strašno moramo biti slabi, kaj! Vsem, ki merite naše katoličanstvo na vatle in metre, vsem, ki se brez kakršnekoli pravice postavljate za sodnike nad našim katoličanstvom, povemo tole: nismo verska, nismo politična, nismo zgoj kulturna, ampak smo strokovna organizacija. Torej ne zahtevajte od nas, da bomo v vsaki drugi besedi farizejsko govorili o tem, za kar nismo primerno poklicani. Ni nam za frazarjenje, ampak za resnično življenje. Svojega katoličanstva pa ne bomo pred vami zagovarjali, ampak pred svojo vestjo in škofom.

Delavstvo pa naj ve, da je »Kres« prešel v tiste vrste, ki iščejo dlako v jajcu, samo da bi škodovali nam.

Poročila z delavskih bojišč

Zadnji košček kruha

Od leta 1930 je bilo delavstvo pri TPD zaposleno mesečno največ 16—18 dni, deloma pa tudi le samo po 12 dni. Zasluzek je bil že itak minimalen. Poleg tega pa mora rudar še sam plačevati smodnik za razstrelivo 1 kg 22 Din in kapice Din 2,34. Naj navedemo samo en primer, koliko rudar zasluži v akordu po odbitku cdtegljajev in koliko prejme čistega.

Številka na odkopu, t. j. 6 mož na vse tretine skupni zaslužek 2.800 Din. Na moža torej 480 Din. Smodnik s kapicami 1000 Din, razdeljeno na moža 163 Din, socialne dajatve 120 Din. Odegljaji skupaj na moža 286 Din. Rudar s 5 člansko družino je prejel za pol meseca čiste plače 114 Din. Brez vseh teh ogromnih odbitkov pa bi prejel 480 Din.

Prav vsak pameten človek mora uvideti, da rudar in njegova družina gladujeta in umirata. Tega pa neče razumeti TPD in hoče še te bore pare zaslužka delavstvu znižati kar za 6%. Zoper to namero se je rudar uprl z gladovno stavko. Družba je sicer na posredovanje vlade svoj tozadevni ukrep z dne 27. junija 5. julija t. l. preklicala dobesedno takole:

Ljubljana, dne 5. julija 1934.

Trboveljska
premogokopna družba

Izjava.

Družba preklicuje vse ukrepe, izdane v okrožnici od 27. junija t. l., v kolikor se tičejo delavstva.

Ing. Lojze Zupančič, s. r., Trboveljska
zastop. rudar. glavarstva premogok. družba
Skubic, s. r., Heinrich, s. r.
Pliberšek, s. r., Štruc, s. r.

Viničarski vestnik

XIII. redni občni zbor Strokovne zveze viničarjev v Ljutomeru se vrši v nedeljo dne 26. avgusta ob 9 v dvorani Katoliškega doma v Ljutomeru. Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva (načelnika, tajnika in blagajnika).
3. Poročilo nadzorstva.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Predlogi, sklepi in resolucije.
6. Slučajnosti.

V smislu pravil zveze tvorijo občni zbor delegatje posameznih skupin. Na vsakih 15 redno plačujočih članov je poslati po enega delegata na občni zbor. Vse predloge, o katerih želi članstvo, da bi se obravnavali na občnem zboru zveze, je poslati najmanj 10 dni prej tajništvu zveze. V ostalem pa še slede vsem skupinam pismena navodila.

Za načelstvo:

Mir Andrej, l. r., Rozman Peter, l. r.,
načelnik. tajnik.

V industriji kamenja se je uvedel avtomatični stroj za tolčenje kamenja. Vsak od teh strojev nadomešča 25 delavcev, ki so vsled tega brezposelni.

Ta preklic je rudarsko delavstvo doseglo s 56 urno gladovno stavko — ali bolje s 3 letnim gladovanjem.

Delavstvo se je na gorenji preklic vrnilo k delu, misleč, da bo to veljalo vsaj letos in da mu ostanejo vsaj te borne plače.

TPD in nje inozemski kapital se je pa takoj čutil ponižanega. Takoj drugi dan, t. j. 6. julija, je sklicala družba novo razpravo in hotela ponovno znižanje. Preklic je veljal **torej za družbo le 12 ur in pol**. Delavsko zastopstvo je tako namero družbe moralo odkloniti.

Med tem časom so se vršili med družbo in vlado pogajanja za večji odjem premoga drž. železnicam in po izjavi vladnega zastopnika bo družba dajala mesečno 6000 ton več premoga kot dosedaj. Pri tem večjem odjemu bi družba letno zaslužila čistega okroglo dva milijona dinarjev.

Kljub temu pa hoče družba doseči znižanje delavskih mezd in s tem prisiliti rudarje in njih družine k počasnemu umiranju.

Vsa javnost je stala ob strani rudarjev v boju za življenje. Razmere in zaslužki teh delavcev se niso izboljšali, temveč poslabšali. Fizična sila rudarja je skrajno opešala, tako da ne more kljub pridnosti toliko producirati, kot je, saj mora živeti le ob solati in fižolu.

Družba pa mu očita, da **noče delati**, faktično pa **ne more**.

Ponovno razpravo hoče družba sklicati okrog 15. t. m. in seveda hoče doseči znižanje plač in tako iznova uveljaviti, kar je preklicala. Delavstvo si pa golega življenja ne more pustiti vzeti. Rudarji smo pripravljeni braniti se do zadnjega.

Pa smo fantje vsi korajžni!

Pasji dnevi in njihova vročina spravljajo navadno tudi razna gibanja več ali manj v zatišje, v senco zasplosti. Kakor petični ljudje, ki se poskrijejo ob tem času v sence razkošnih letovišč, tako enako gre tudi marsikje v društvem, da tudi v delavsko-strokovnem pokretu. Viničarji pa smo se, kakor kaže prav v tem neobičajnem času nekam močno razgibali. Predvsem naša zborovanja, ki smo jih imeli, to potrjujejo. Dne 29. julija je bil sestanek skupine v Gornji Radgoni. V nedeljo, 5. avgusta pa sestanek viničarjev v Mariboru. Posebno v Mariboru je bila udeležba tako obilna, da se more trditi, da to do danes nikoli še ni bila. Dokaz je tu, da smo tudi mariborske viničarje razgibali in jih navdušili za skupen nastop po strokovni organizaciji za naše stanovske pravice. O pravilnem pojmovanju strokovne organizacije, o viničarskem problemu, o programu Strokovne zveze viničarjev je govoril tov. Peter Rozman. Iz delavskega prava, predvsem z ozirom na viničarje, pa je predaval tov. Satler Franjo. Po končanem referatih se udeleženci kar raziti niso hoteli, tako je vsakega hotelo držati v tovariški skupnosti. Nekateri so zahtevali, da bi se najmanj vsak mesec enkrat moralo tako zborovanje vršiti. Fisti, ki so trdili, da mora biti našega kršč. soc. delavskega gibanja v mariborski okolici čimprej konec, so se jako urezali, in bodo kaj kmalu morali priznati, da bo njih samih konec. Mi pa le kar naprej kot... fantje korajžni.

V Zgornjih Hočah se je na občnem zboru dne 5. avgusta izvolil novi odbor in sicer: Satler Alojz, Primec Viktor, Zobec Anton, Cojhter Marija in Vindiš Janez. V nadzorstvo pa Korošec Franc, Zobec Ludvik in Juršnik Franc. Občni zbor so posejili tudi odborniki sosedne framske skupine. Tovarši, vedimo, da je le v slogi nas vseh naša moč.

Oblačilno delavstvo

Kranj. V tovarni »IKA« spor še ni končan. Pogajanja so bila že dvakrat. 1. avgusta je bil razgovor brez sodelovanja upravne oblasti. Od strani delavstva so se ga udeležili: Zastopnik Delavske zbornice, JSZ in zastopnica delavstva. Tvrdko je zastopal sam šef g. Adamič. Razgovori niso dovedli do končnega sporazuma, vendar pa se je vprašanje znižanja plač približje ugotovilo. Podjetje je navedlo seznam vseh tistih delavk, ki bi prišle v poštev pri znižanju in tudi vsoto, za katero bi bile plače znižane v eni plačilni periodi, t. j. na 14 dni. Uspeh tega znižanja bi bil letno komaj nekaj nad 13.000 dinarjev. Zastopniki delavstva so stavili predlog, da naj g. Adamič tudi od te vsote odstopi.

Ker ni sprejel tega predloga, so zastopniki delavstva prosili g. sreskega načelnika, da bi vodilo nadaljna pogajanja sresko načelstvo, ki je prošnji tudi ugodilo. Sklicalo je ponovna pogajanja na 7. avgust. Tudi ta pogajanja niso dovedla do končnega sporazuma. Sprejel se je le posredovalni predlog g. sreskega podnačelnika, ki je pogajanja vodil, da naj ostanejo stare akordne postavke še do vključno 15. septembra 1934, dočim se naj bi skušal spor končati do 1. septembra. Ako ne bo končan od tega časa, potem mora podjetje v roku 14 dni napraviti nove akordne postavke. G. Adamič je umaknil odpoved dvema delavkama, dočim so se pa zastopniki delavstva zavezali, da delavstvo ne bo izvajalo nikakih posledic radi tega, ker moralo dva dni izostati od dela.

Zastopniki delavstva so s težkim srcem pristali na ta sporazum. Pristali so le radi tega, da pokažejo svojo dobro voljo, da se poravnajo spori sporazumno in mirnim potom. Zavedajo se pa, da sporazum ne pomeni nikake rešitve tega spora. Vprašanje znižanja plač je še vedno odprto. Ker se organizacija zaveda, da vpliva tako razmerje na duševno razpoloženje delavstva dahomorno, bo pokrenilo pri merodajnih drž. oblastih, da se čimprej skličejo nova pogajanja in da se pride pri teh pogajanjih do jasnosti, da bo delavstvo vedelo, pri čem je.

Delavstvo je pokazalo v dosedanem boju izvrstno disciplino. Delavstvo vrši svoje opravilo ravno tako pridno kot pred sporom in se izogiba vsega, kar bi dalo povod za kakšne nesporazume. Disciplinirano pa je tudi napram samemu sebi. So bili že poizkusi, da bi se ta disciplina ubila. Toda poizkus je bil odklonjen na celi črti. To pa radi tega, ker se delavstvo zaveda, da je boj mogoče voditi in ga dobojevati le potom delavske strokovne organizacije. Zaveda se, da bi bilo, ako le nekoliko popusti, konec tiste udarnosti in odpornosti, ki je nujno potrebna delavstvu, če se hoče uveljaviti v težkem boju za svoj borni kruh. Delavstvo ve, da bo treba odbiti še marsikatero grčo, pa je tudi na to pripravljeno.

Kakor smo že v začetku omenili, delavstvo si ne želi tega boja, ampak hoče in ima trdo voljo, da živi s podjetjem v miru in da se morebitna trenja odpravijo sporazumno in prijateljsko. Strokovna organizacija bo napravila v tem pogledu še nadaljnje korake. Če bo ista volja tudi na strani podjetja, bo predloge organizacije vpoštevalo. Za delavstvo pa velja tudi zanaprej: **Vse le potom svoje strokovne organizacije, njej zaupati in se skupno boriti pod geslom: Eden za vse, vsi za enega.**

Lesno delavstvo

Gračnica. V tovarni podpetnikov nikoli ne moremo priti do mirnega življenja. Vodstvo ima vedno svoje muhe. Ali mu ni po volji ta ali oni delavec, ali so pa mezdni spori. Toda ne po krivdi delavstva. Delavstvo se iskreno trudi, da bi zadovoljilo vodstvo: dela nadure, povečava storitev, potrpi, ko so zaostanki na plačah. Zdi se pa, da vodstvo ne zna tega ceniti. Skoraj gotovo smatra to za slabost, namesto za krepost. Drugače ne moremo razumeti zadnjega ukrepa proti delavstvu. Kar čez noč je zahtevalo znižanje že itak skromnih plač od 12 do 34%. Ker delavstvo ni moglo pristati na ta predlog, je vodstvo zaenkrat odredilo, da tovarna en teden počiva. Torej vodstvo je pričelo štrajkati. Delavstvo je ta boj, ki mu je bil tako brutalno vsiljen, sprejelo in ga bo tudi

V. kongres mednarodne namešč. zveze

Dne 29. in 30. maja 1934 je imela Mednarodna nameščenska zveza v Parizu svoj V. kongres. Kot njene člane nas morajo ti kongresi zanimati in v naslednjem navajamo zaključke tega kongresa:

Poslovno poročilo

Kongres je ugotovil, da je Zveza v poslednjih letih vršila na polju mednarodne socialne politike veliko delo in je dolžnost vseh njenih članic, da jo v vsakem oziru podpirajo.

Kongres je nadalje izjavil, da je tesno vezan s stremljenjem Internacionale delavskih organizacij, ki ima cilj splošnega socialnega napredka človeštva. Zato poziva kongres vse včlanjene strokovne organizacije, da podpirajo vse delo Internacionale.

Stanovski red

Vsekakor je pa zanimivo stališče, ki ga je zavzel kongres glede poizkusov uvesti korporacijski red, ki ga skušajo v poslednjem času vpeljati nekatere države. Predvsem kongres poudarja, da so krščanske osnove, ki si jih je Zveza vzela za temelj svojega dela, še vnaprej tudi osnova njenega dela. Prepričana je, da so le krščanske zapovedi o pravičnosti in ljubezni v stanju izboljšati socialne odnose. Kongres ugotavlja, da imajo tudi delojemalci kot vse človeštvo pravice, ki jih morajo upoštevati tudi države. K tem pravicam spada predvsem osebna svoboda in pravica združevanja. Te pravice — naravno — niso neomejene, temveč omejene po splošnem blagru. Pač pa smatra kongres za svojo dolžnost, da obsoja vse sisteme kateregakoli načina, ki kratijo delojemalcem pravico združevanja v strokovnih organizacijah, potem katerih naj bi branili svoje pravice. (Pri tem so mišljene Italija, Nemčija in Avstrija.) Kongres smatra reformiranje današnjega gospodarskega in socialnega reda, katerega pomanjkljivost je očitna, za nujno potrebno. Pač pa smatra vsak poizkus za nevaren in poguben, ki bi imel kot osnovo reforme materialistični nazor, ali pa prekomerno razširjenje pravic države. Kongres se je nasprotno izrekel za gospodarsko in socialno preureditev, ki naj spoštuje naravne človeške pravice in naj priznava velik pomen duševne vrednosti. Cilj tega novega reda naj bo, uresničiti pod varstvom in s sodelovanjem javnih oblasti, boljšo uporabo surovin, temeljitejšo organizacijo proizvodnje, razdelitev in uporabo dobrin, kakor tudi načrtno sodelovanje med delodajalci in delojemalci. Načrtno gospodarstvo naj bo tako urejeno, da premejo delojemalci od uspeha svojega dela pravičen delež, kakor tudi da se jim

nudi možnost vedno večjega sodelovanja pri vodstvu obratov kakor tudi pri vodstvu gospodarstva. Končno opozarja kongres, da naj se pri vseh teh reformah upošteva poseben pomen in posebne potrebe nameščenskega stanu.

Vprašanje brezposelnosti

Z žalostjo opažamo, da se vedno bolj večajo vrste brezposelnih. Kongres poudarja, da je dolžnost države, javnih korporacij, kakor tudi soudeležencev, da odpomorejo brezposelnim nameščencem na učinkovit način. Kongres daje prednost zavarovanju proti brezposelnosti pred podpiranjem brezposelnih; vključ temu pa podpore brezposelnim ostanejo, deloma ker bi vsled dolge dobe brezposelnosti bilo zavarovanje nezadostno. Mednarodna zveza poziva, da se vsled tega uvede v vseh deželah obvezno zavarovanje proti brezposelnosti, ki naj bo dopolnjeno s sistemom podpor za brezposelne, ki jim ugasnejo pravice do dajatev brezposelnega zavarovanja vsled predolge brezposelnosti.

Vprašanje glede zaposlitve inozemcev

Glede zaposlitve inozemcev izrazi kongres mnenje: 1. da je idealno stanje pač ono, ki dopušča svobodno zaposlovanje inozemcev, ko bodo gospodarski, socialni in polit. predpogoji to dopuščali. 2. Da pa tega svobodnega zaposlovanja v bližnji bodočnosti ne bo mogoče izvesti. 3. Vključ temu pa so krščanske strokovne organizacije proti sistemu, ki stremi za tem, da postavi med narodi nepremostljive ovire glede dostopa inozemskih nameščencev in tujih gostov. Ta sistem je za nameščence neprikladen, ker jim onemogoča v inozemstvu izpolnjevati svoje strokovno znanje. 4. Z zadovoljstvom ugotavlja, da so bili storjeni že mednarodni poizkusi za dopustitev nekaterih kategorij nameščenstva glede njih zaposlovanja v inozemstvu. Najlepša rešitev tega vprašanja bi seveda bila ta, da nameščenske organizacije tozadevno same store dogovore, ki naj bi jih nato oblast potrdila.

Vprašanje strokovne izobrazbe nameščencev

K temu vprašanju ugotavlja kongres, da je dobra trgovska izobrazba nameščenstva predpogoj za dobro gospodarstvo. Vsled tega je le obžalovati, da je ta izobrazba vsled splošnih gospodarskih težkoč nekoliko nazadovala. Da imajo nameščenci dober vpogled v gospodarske in socialne probleme, je pač treba v izobrazbi nameščenstva vsesplošne izobrazbe in napredka, za kar naj bi se brigale tudi delodajalske organizacije.

zvedlo do konca. Trdno je sklenilo, da bo vztrajalo do konca, da bo solidarno in disciplinirano. Ta boj dokazuje, kako je potrebna delavska strokovna organizacija. Brez nje bi bili na milost in nemilost prepuščeni samovolji podjetja. Ta boj je odprl oči tudi tistim, ki so stali izven organizacije in ji celo metali polena pod noge. Veliko sicer ni takih. Pa kolikor jih je, je žalostno in lahko rečemo tudi — sramotno. Tovariši, le v slogi in zaupanju je moč!

Tovariš blagajnik Majcen opozarja, da naj prinese vsak član, kadar plačuje članarino, s seboj člansko izkaznico. Kdor te izkaznice nima, jo dobi pri blagajniku.

Papirničarji

Vevče. »B« papirni stroj zopet stoji. Zdi se, da se obratovanje tega stroja ne bo premaknilo z mrtve točke. Vsa leta od 1930 dalje izgublja delavstvo tega oddelka ca. 100 delovnih dni letno. Letna izguba na zaslužku znaša ca. 185.000 Din pri številu 50 delavcev. Z zastojem tega oddelka pa je prizadeto tudi delavstvo drugih oddelkov, v prvi vrsti brusilnica, ki vse poletne mesece večinoma stoji, ker ob dobrem stanju vode naredi zadostne zaloge lesovine za tako neredno obratujoči »B« stroj. Prizadeto je nekoliko tudi delavstvo pri predelavi papirja, vendar ne toliko, ker tam zaradi premalega števila delavstva ob rednem obratovanju nastane previšek, ki ga potem izvršijo, ko omenjeni stroj stoji. Letos je izgubilo to delavstvo — oddelka »B« — že 42 delovnih dni in nekako toliko tudi delavstvo brusilnice. Kadar obratujejo, se mudi, a nankrat »zmanjka naročil« in stroj stoji. Delavstvo je zahtevalo in zahteva delo. Zaupniki so intervirali in še. Podjetje se pa izgovarja, da dela ne

more dati, ker nima naročil, delavstva zaposliti pri drugih delih pa tudi noče. Delavstvo beleži izgube, podjetje pa dobiček. Čudno je to, pa resnično. Sploh je pa danes mnogo čudnega na svetu. Kako dolgo bodo vladale še take razmere, se vprašuje delavstvo in godrnja ter preklinja?!

Vevče. Širši sestanek delavstva se bo vršil v nedeljo 12. avgusta ob 8 zjutraj pri »Anzurju« v Vevčah. Na dnevnem redu so važna vprašanja, tičočna se vsega delavstva v obratu in drugod. Pridite vsi in vse!

Vevče. Žrtev težkega dela je postal delavec Ignacij Zajc, ki je dne 6. t. m. zaradi splošne oslabelosti umrl. Bil je star komaj 30 let in zapuščal ženo ter 5 nepreskrbljenih otrok. Bil je uslužben pri razkladanju surovin, kjer je delo zelo težko in je brez dvoma vzrok njegove prerane smrti. Prav bi bilo, da bi Okrožni urad priznal vdovi nezgodno rento. Žaljujoči družini naše iskreno sožalje.

★

Dobrova. Našim delavcem v kamnolomu so grozili, da bo vsak ob kruh, kdor ne bo volil nacionalistov. Kako bi šele ti »izbranci« potem gospodarili, ako bi bili izvoljeni?! Mi delavci si bomo te dogodke že zapomnili za prihodnjic. Vi nazadnjaki in v slabem naprednjaki vedite, da bomo delavci glasovali vedno za take moze, ki znajo tudi delovno ljudstvo zaščititi. Nikdar pa ne onih, ki dobro obljubljajo in slabo delajo. Zapomnite si to vsi, kateri ste naše pridne delavce na svojo roko pošiljali na cesto in tudi oni »merodajni«, ki zadaj dajejo navodila in potuho. — Delovno ljudstvo, ti si pa naroči delavski časopis, da boš resnično spoznal in drugič pri volitvah postavilo kandidate iz svojih vrst, ki bodo resnični borci za pravice delavstva. Dobrovčan.

To in ono

Tržič. V ponedeljek, dne 13. t. m. nas zapusti naš tovariš č. g. Viktor Zakrajšek, ki odhaja na novo službeno mesto, daleč od nas v Makedonijo vršiti svoje apostolsko delo. Teško se poslavljamo od njega, ker vemo, da bo on pri nas nenadomestljiv. — Vedno nam je stal ob strani, nam pomagal, nas učil in bodril, ter nam vlival poguma v časih, ko smo že vsi obupali. Pa smo prijeli z njegovimi nasveti in šlo je. Poslavljamo se od njega kot kršč. soc. idealista, kateremu ni bil nihče kos v delu. Le žal, da se ga v gotovih časih ni upoštevalo, morda ravno radi tega, ker je bil preveč »Krekove«. Gotovi krogi niso hoteli spoznati pravilnosti njegovih načel ravno v delavskem vprašanju. On se tudi vključ vsej svoji zmožnosti nikdar ni predpostavljal, bil je vedno ponižen, vedno je prajši prišel za delo z vsemi drugimi ter je povsod prvi prišel in zadnji odšel. Ni nam bilo treba iskati po knjigah raznih stvari, ki jih mi, ki nismo toliko šolsko naobraženi, nismo umeli, zastavili smo le njemu vprašanje in ga vprašali za nasvet, pa smo vedno in ob vsakem času dobili srčen in pozitiven odgovor. Vsak, ki ga je spoznal, ga je takoj vzljubil, kajti bil je poleg vsega dela vedno družaben in dobre volje. Posebno je ljubil fante, za katere je storil vse, kar je bilo v njegovi moči, ter so ga ravno radi tega in ker je vsakemu upal povedati njegove napake naravnost v obraz, njegovi nasprotniki najbolj balo in zato tudi hudo sovražili. — Ne moremo naštetih vseh njegovih del. Pa saj to niti potrebno ni. Poglejmo samo v naša društva. Povsod nam priča njegova prisotnost. Vsa dela je opravljal z veliko ljubeznijo, samo da bi pomagal svojemu bližnjemu, nikjer pa ni pozabil svoje glavne naloge, ki mu jo je nalagala služba. Zato bo tudi delo s tako globokimi koreninami vedno ostalo med nami. — Tovariš Zakrajšek! Sedaj, ko se poslavljamo od Tebe, se ne poslavljamo samo naša skupina, ampak vse kršč. soc. delavstvo. Saj si živel in imel pred očmi vedno vse. Zahvaljujemo se Ti za vse, kar si storil in Ti obljubljam, da se bomo pri vseh načelnih stvareh vedno spominjali in upoštevali Tvoja načela, ki si jih tolikokrat poudarjal, ter bomo pri delu za blagor delavstva imeli Tebe v duhu vedno med sabo. Upamo, da nas tudi Ti ne boš zapustil, ter nam še v naprej pomagal. Zelimo Ti na novem službenem mestu velikih uspehov in več povračila, kakor si ga bil deležen od nas.

* * *

V Sloveniji ni še krize... V Mariboru čakajo in gnijejo vagoni jabolk. Prizad — privilegirana izvozniška akcijska družba je dobila kredit od Narodne banke, pa ga ne da slovenskim sadjarjem za izvoz. Navaden človek bi logično sklepal: dokler celi vagoni jabolk gnijejo, še ni nič hudega. Pa smo zadnjic brali, da je Stavijski umrl...

Počitniška kolonija za vajence v Avstriji

Nad 15 let je že, odkar so v Avstriji osnovali vajeniške počitniške domove. S tem so osnovali javna vajeniška oskrbovališča kot poseben oddelek drž. socialnega skrbstva, skupno z raznimi bolniškimi blagajnami.

Veličina uspeha tega skupnega dela se pokaže v številkah kakor sledi:

Od avgusta leta 1918 do 31. decembra 1933 so poslali 120.782 gojencev, in sicer 77.735 vajencev in 43.047 vajenk s 3.163.011 oskrbovalnimi dnevi v počitniške domove na deželo. Največ je bilo poslanih v Bad-Fischau — 37.356 vajencev in vajenk. Vseh počitniških domov je 12 v raznih krajih. V letu 1928 je bilo največje število (12.000) gojencev v teh domovih. Lansko leto od januarja do decembra je bilo v šestih počitniških kolonijah skupaj 6061 gojencev s 141.405 oskrbovalnimi dnevi.

Dunajske bolniške blagajne so za lansko leto prispevale 149.492 šilingov in ostale avstrijske bolniške blagajne 28.112 šilingov. Občine in ostali uradi (delavske zbornice) so prispevali 33.657 šilingov, skupaj 211.621 šilingov. Samo te navedene korporacije so dale podpore 211.261 šilingov (en milijon 901.350 Din).

In pri nas? — Kdaj bodo deležni naši vajenci česa takega?

Širi „Delavsko Pravico“!

Vajenci in šola

Zivljenje in delo zahtevata od nas neprestano novih stvari. Vedno bolj in bolj primanjkuje strokovno izobraženih ljudi zlasti pri nas, kjer se na boljših mestih šopirijo tuji.

Pred očmi moramo imeti, da se danes obrtni stan rekrutira povečini iz delavske in kmečke mladine. Tem je prav posebno potreben strokovni pouk za bodoče pomočnike in mojstre. Ne gre za posameznika, ampak za ves stan, ki ga napredek industrije izpodriva in upropašča.

Dnevno se lahko prepričamo o resničnosti propadanja malih delavnic vsled pomanjkanja naročil. Obrtnik ne more biti več kos konkurenci tovarn, kjer se vse proizvaja na mehanični način in prihaja v velikih množinah na trg. Obrtnik bo mogel konkurirati tovarniškemu proizvodom le z visoko strokovno izobrazbo, s pravo obrtno umetnostjo. — Odločno moramo nastopiti proti poslabšanju obrtnega zakona posebno še v pogledu obrtnega šolstva.

Da bi mogla podaljšana učna doba namdomestiti strokovne šole, se gospoda prav bridko moti in sicer v škodo obrtnega na raščaja in vsega stanu. Ko se vajenec izučil, je največkrat tudi odslovljen od mojstra. (Seveda so tudi tu izjeme.) Na njegovo mesto pa pride nova cenena moč, vajenec.

Da pa bodo vajenci mogli zasledovati pouk v obrtnih šolah, morajo biti pri pouku spočiti. Kajti od trdnega človeka ne moremo zahtevati, da bi sledil pouku. O tem vprašanju bi se gospodje morali prej pogovoriti z učnimi močmi in ti bi povedali svoje mnenje. Naj omenim samo to, kar je

ob priliki že nameravane izpremembe (pouk ob večerih) izrazil neki učitelj: Rajši izpustim vajence domov, kot da bi jih trudne in izdelane tu v šolskih klopih še mučil! Tako govori dolgoletni upravitelj obrtne šole in vsak mu more potrditi.

O pouku ob nedeljah pa sploh ni govora, ker je to več kot preveč tiransko za današnje čase.

Naša sveta naloga mora biti:

1. Da branimo obrtno šolski pouk pred kakršnokoli omejitvijo.
2. Da postane čimprej obvezen za vse stroke in obrti.
3. Da delamo na to, da se času primerno izboljša.

Ako pa tega ne bomo storili, bomo nosili posledice vsi, ves narod in še nadalje bodo tuji naši valpeti. Treba je iti navzgor in ne navzdol.

Vajencem se mora dati tudi svoboda v udejstvovanju v strokovnih organizacijah. Le na ta način bomo vzgojili ljudi, ki bodo sami gledali in delali za podvig in napredek svojega stanu. Odtegnili jih bomo pa s tem tudi vsemu slabemu, ki preti mlademu človeku.

V delu za boljše bodočnost delovnega ljudstva na podlagi pravice, ki jo mora biti deležen vsak še tako po današnjem mišljenju neznanen vajenec-človek, je rešitev obrtnega stanu. In konkretno delo na tem polju vrše ravno strokovne organizacije in strokovne šole. Zato se mora vsak vajenec oprijeti teh dveh z vsem mladim navdušenjem, sebi in narodu v korist. Pavel Bartelj.

Po svetu

Hindenburg je umrl. V četrtek, dne 2. avgusta t. l. je umrl predsednik nemške republike maršal Hindenburg. Med vojno je bil znan vojskovodja. Po vojni je po smrti prvega predsednika nemške republike Elberta postal Hindenburg njegov naslednik. Kot vrhovni vodja države se je naslanjal na vojsko in pruske junkerje, veleposestnike. Razumljivo, bil je general in sam veleposestnik.

Hitler — diktator Nemčije. Po smrti Hindenburga bi po nemški ustavi moral voditi predsedniške posle v Nemčiji načelnik vrhovnega sodišča v Lipskem do volitev novega predsednika. Hitler je pogazil ustavo, z vlado sklenil nov zakon o nasledstvu Hindenburga in se dal tako imenovati za predsednika republike. Hitler je torej predsednik stranke narodnih socialistov, državni kancler (predsednik vlade) in predsednik cele republike. Niti Hohenzollerni niti Habsburgovci niso bili nikdar tako močni.

Kam sedaj. Dokler ni prišel Hitler do vlade, je obetal vse mogoče stvari o odpravi krize in o socializaciji. To je bila demagogija. Kajti še danes ni izpeljal kake močnejše akcije v socialnem smislu. Dosedaj ga je vodila nemška veleindustrija (Papen), v bodoče ga bodo vodili, tako kaže, generali, pruski junkerji (veleposestniki) in veleindustrija. Treba bo pa vendarle enkrat rešiti brezposelnost, urediti trgovinski primanjkljaj, odpraviti denarno krizo itd. To se ne da rešiti s pompnim govorom in s paradami. Kako dolgo bo vzdržal na sedanji poti? Se noben diktator ni dolgo.

Revolucija v Avstriji. Narodni socialisti so pred 14 dnevi vprizorili revolucijo. To smo pričakovali. Kajti, odkar je Dollfuss razgnal parlament, dal novo ustavo, februarja s topovi uničil organizacijo socialnih demokratov, je vedno vrelo, tlelo in gorelo. V vladni palači so ubili Dollfussa, zavzeli so radijsko postajo in s tem se je začela meščanska vojna. Bajoneti in topovi so še vedno slabo reševali politične krize, še manj pa gospodarske. Dollfussovci so očitali narodnim socialistom, da prodajajo Avstrijo Nemčiji, narodni socialisti pa so tem očitali, da prodajajo Avstrijo Italiji. Kako je že rekel Cankar: Domovina, ti si kakor vlačuga... Imajo vsak nekaj prav. Vendar način rešitve teh sporov za nas ni pravilen. Rezultate smo videli, to so rezultati šovinizma in diktature. Kdor z mečem

okrog hodi, bo z mečem pokončan, to je veljalo za oborožene organizacije social. demokratov, isto za Dollfussa, isto za narodne socialiste.

NAŠE NARODNO GOSPODARSTVO V JUNIJU

(Po statistiki OUZD v Ljubljani.)

Bistvenih sprememb v razvoju posameznih industrijskih panog v zadnjem času ni opaziti. V pogledu konjunkturnega napredovanja prednjači še vedno tekstilna industrija z letnim prirastkom od +2725 oseb. Vseh tekstilnih delavcev imamo trenutno že okroglo 13.000 namesto 5000 v letu 1926. Razmeroma mnogo so napredovala tudi javna dela (gradnja železnic, cest in vodnih zgradb). Letni prirast znaša +995 oseb. Regulacija Ljubljance je brezdvoma precej k temu pripomogla. — Poleg trgovine, za katero so merodajni podatki Trgov. bol. in podpor. društva, so še vedno le tri industrije, katere izkazujejo pomembnejše konjunkturno nazadovanje: Predelovanje kože in njenih surogatov, predelovanje lesa in rezbarstvo ter gradnje na zemljo.

Sezija je dosegla v juniju v glavnem že svoj maksimum. Od maja do junija je narastlo članstvo OUZD samo za +1757 oseb ali 2.16%, dočim je znašal predhodni mesečni sezijijski prirast +3871 oseb ali 5%.

UVEDBA LETNEGA DELAV. ČASA

Nekatere branže ljubljanskih trgovcev so uvedle za svoje obrate letni delovni čas ter so pričele odpirati trgovine šele ob 3 popoldne. Ta način odpiranja trgovin smo mi že predlagali svoječasno v našem listu in nas le veseli, da se je našlo toliko uvidenih ljudi, ki privoščijo svojim nameščencem nekoliko kovanja. Kot je bilo opaziti, uspeh prodaje zaradi tega ni nič trpel, temveč je nasprotno narastel, s čimer se je naša svoječasna trditev izpolnila. Kot pri vsaki dobri stvari pa so se našli tudi v tej skazi, ki mislijo, da bodo obogateli, ako ne bodo sledili večini, ter se drže starega načina odpiranja. Najboljši način, da taki ljudje pridejo k pameti, bi bil ta, da bi njih imena obelodanili in jim napovedali bojkot.

Čitaj in širi
»Delavsko Pravico«!

Razno

Pri Sv. Trojici se je dne 15. julija vršil redni občni zbor skupine. Od časa, ko je zapustil ta kraj g. kaplan Lampret Jože, ki se je z vsem srcem vrgel v delo za tamošnji viničarski proletarijat in si s tem pridobil srca vseh nižjih, sovraštvo pa vseh višjih, je življenje v organizaciji zamrlo, vendar pa le začasno, ker odbor, ki je bil sedaj izvoljen, jamči, da bo zopet moč skupine porastla tako, da bo spet marsikomu prekriževala načrte in račune. Tudi tu je značilno dejstvo, da je tov. Krajnc Jakob bil primoran zoper ptujskega gospoda prošta vložiti predlog za viničarsko komisijo. Ker na pismeno posredovanje »Strokovne zveze viničarjev«, kakor na ponovne prošnje viničarja samega ni bilo mogoče ničesar doseči, se je s tem vsilila borba pravne poti. Dve leti je imenovani viničar prosil, naj bi se mu vsaj nekoliko popravilo razdrto in strohnelo stanovanje, pa vedno zaman. Vsled slabega stanovanja (kakor jih v večini imajo vsi nadarbinski viničarji!!!) se je moral letos meseca maja izseliti. Zdaj pa ne sme žeti, kar je jeseni posejal in ima še dobiti del lanskega zaslužka. Predlog komisije je že vložen, druge izbire nimamo. Iz vsega tega dovolj posnemamo, zakaj mi kot vendar krščanska delavska strokovna organizacija nikjer pri naših isto krščanskih delodajalcih in vinogradnikih ne najdemo pravega razumevanja. Ne moremo ga najti, ker tam, na desnem bregu praktičnega dejavnega krščanstva in od Boga najbolj zapovedane ljubezni do bližnjega sploh ni. Da, težke so te stvari in polne so za nas skrbi, kaj še more kdaj biti iz tega. Mi samo vemo, da smo prisiljeni prevzeti tudi takšne borbe, vemo, da jo izvršujemo samo iz ljubezni do svojega, po krivici teptanega tovariša, vemo, da je pri tem naša vest mirna, zato še bolj poštena in naj se o nas govori in sumiči zato kar se hoče. Krščanstvo je revolucija!

Resolucija:

Z največjo odločnostjo protestiramo proti nameri, da se v zvezi nameščenstvu in delavstvu pravice, pridobljene z zakonom od 5. 11. 1931 povdarjajo pri tem, da ta namera hoče izpremeniti zakon v bistvu v škodo nameščenstva, kar je nedopustno. Ta napad z ogorčenjem obsojamo in zahtevamo, da se ne dopusti nikakoli izprememba zakona. Ako so potrebni statistični popravki, naj se ti store, vendar to ne na način, da bi pri tem trpelo škodo nameščenstvo.

RUDARSKÉ RENTE IZ NEMČIJE

Dnevno časopisje poroča: Kr. jugoslovanski konzulat v Düsseldorfu razglašča, da se zaradi novih nemških deviznih predpisov rente rudarjem, ki se nahajajo v Jugoslaviji, trenutno ne morejo doposlati. Ukrenilo se je pa vse potrebno, da se nastala ovira čim prej odpravi. To se objavlja v pomirjenje prizadetih.

NOVA TVORNICA ZA ČEVLEJE V ZAGREBU

»Trgovski list« poroča, da bo začela koncem tega meseca poslovati v Zagrebu nova moderna tvornica za čevlje. Pri tvornici je udeležen pretežno češkoslovaški kapital, in sicer iz zamrzlih čslov. terjatev v Jugoslaviji. Z nakupom tvorničnih objektov so vse te terjatve kompenzirane. Tvornica bo izdelovala predvsem fine čevlje.

Tuj kapital gospodarji pri nas. Tuj kapital odjeda kruh našemu pridnemu človeku. Potem pa še govore o gospodarski osamosvojitvi! Kmalu bomo eksploatacije našega naravnega bogastva po tujem kapitalu prav tam, kot kakšna afriška kolonija.

KAKO PODPIRAJO BREZPOSELNE TRGOVSKE NAMEŠČENCE V HITLERJEVSKI NEMČIJI

Iz poročil nemških listov posnemamo, da je vlada izdala naredbo, po kateri dobe vsi brezposelni trgovski nameščenci brezobrestno posojilo 2000 mark (okoli 33.000 Din), ki ga morajo uporabiti za otvoritev lastne trgovine ozir. poslovnice. Pogoj, da to posojilo prejmeš, je ta, da si star vsaj 40 let in da nisi po lastni krivdi brezposeln. S tem je trgov. nameščencem zelo pomagano, kajti pri današnjih mizernih plačah si gotovo ne morejo prirediti začetnega kapitala. S tem pa je obvarovanih pred bedo tudi veliko število, ki imajo voljo in sposobnost, da se sami prežive, ne pa da žive od miloščine.